

Саугъэтыр агъэуцууным дыригъэштагъ

Нэмүц-фашист техаклохэр тишъольыр рафыжъхи, шъхъафит зыщашыжыгъэ уахътэм ильэхъан къухъэлъатэу Пе-3 зыфиорэр къызщефэхыгъэ чыплем дэжь саугъэт щыгъэуцуугъэнэр игъоу Адыгеим ыкчи Краснодар краим ялыхъокло ыкчи дзэ-патриотическэ движениехэм ялъиклохэм, джащ фэдэу станицэу Ханскэм щыпсэухэрэм ашыщхэм альятаагъ.

Адыгэ Республикэм и Лышьхэу Къумпыл Мурат тыгъуасэ общественникхэм залоклэм мы гухэлъым дыригъэштагъ. Ар гъэцэклагъэ зэрэхъуштим фэгъэхъыгъэ зэхэсигъюу щылагъэм хэлжэхъагъэх федеральнэ инспектор шъхъаэу Сергей Дрокинир, Мыекъопэ къэлэ администрением ипащэу Андрей Гетмановыр, Урысыем и Лышхъужъеу ыкчи лыхъон юфшэнхэм ялаацэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм иде-путатэу Цэй Эдуард, АР-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу Къоджэ Аслъан, къэлэгъэдэж юфшэнхэм иветеранэу, активистэу Валентина Непомилуевам ыкчи Валентин Жуковыр, Урысыем и Лышхъужъеу ыкчи лыхъон юфшэнхэм ялаацэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм иде-путатэу Цэй Эдуард, АР-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу Къоджэ Аслъан, къэлэгъэдэж юфшэнхэм иветеранэу, активистэу Валентина Непомилуевар, Хэгъэгу зэошхом иветеранэу Валентин Жуковыр, ОНФ-м ишъольыр гъэцэклэко комитет ипащэу Юрий Гороховыр, Адыгеим ыкчи Красно-

дар краим ашылэ дзэ-патриотическэ организациехэм ятхаматэхэр, нэмүкхэри.

Андрей Гетмановыр къызэриуагъэмкэ, блэкыгъэ лэшэгъум ия 80-рэ ильэхъам ыклем щегэжъагъеу станицэу Ханскэм дэжь лыхъон юфтихъабзэхэр щыкуагъэх. Валентина Непомилуевам ыкчи Валентин Жуковыр мишъыжъхэу юф ашлагъ, хазынэш тхыльхэр, мы чыплем щыпсэухэрэм ягукъэжъяхэр зэрагъэшлагъэх, къефэхыгъэ къухъэлъатэм ипкыгъохэр станицэм идэкыгъо дэжь къышагъотыгъэх, ар советскэ бомбардировщикэу Пе-2-кэ альятаагъ. Летчик-лыхъужъеу хэкъодагъэхэм яшлэж агъэлтаплээмы чыплем обелиск къышызэуягъигъ. Ау ахэм ацэ-альякъуацэхэр агъэунэфынхэ альякъыгъэ. Ау жыре экспедицием къызэри-

гъэлэгъуагъэмкэ, ошьогум къыраутэхыгъээр самолет-разведчикэу Пе-3.

1942-рэ ильэсэм станицэу Ханскэм иошьогу къышыхъугъэм ишьыпкыагъэ мы ильэсир арь загъэунэфыгъэр. Цэй Эдуард къызэрхигъэшыгъэмкэ, общественнэ лыхъон организациеу «Кубанский плацдарм» зыфиорэрэхэм хэтхэм фашистхэм къырау-

тэхыгъэ къухъэлъатэм ипкыгъо (двигателыр) къяльтыгъ. Аш ишьуагъэхэр ар зыфэдэр, летчикхэм ацэ-альякъуацэхэр агъэунэфыгъэх. Ар зыгъэзекъоштыгъэр Ульяновскэ щыщ пилот-сержантэу Михаил Снеговскоир ары, штурман-щерьуаклор Борис Сабодаш (зыщычыр Каменец-Подольск). Джырэ уахътэ Михаил Снеговским илахъылхэр агъэунэфыгъэх, ахэр Адыгеим къеклонхэ гухэлэгъ. Я.

Юрий Гороховыр къызэриуагъэмкэ, Адыгеир ыкчи Краснодар краир шъхъафит зашы-

жыгъэхэр ильэс 75-рэ зэрэхъуягъэм ихэгъэунэфыкын къыдыхэлъытаягуу лыхъон юфтихъабзэхэр зэхашагъэх. Цэй Эдуард зэрилтээрэхэмкэ, къухъэлъатэр зыщэфэхын ылтээкынштгээ нэмүкчилэхэри ауплэкунхэ фад. Ар гъэцэлгээгээным паешшэтин юфшэнхэр лягъэктэштых. АР-м и Лышхъэе пшье-рэхэрлэу къафишыгъэм диштэу

тишэнэгъэлэхъэр, Адыгеим ишьхэр еджаплэхэм якэлэгъаджэхэр, музейхэм ялофышэхэр мыш къыхэлэжъэштых.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ мы юфшэнхэр зыгъэцэлгээгээ пстэуми афэрэзагъ ыкчи Хэгъэгу зэошхом хэкъодагъэхэм яшлэж къэтухъумэним мэхъанэшхо илэу къыхигъэштых.

— Текноныгъэшхор къытфидээхыгъэ лэужхэм ячыфэ тфэпшынжыштэл. Хэгъэгу зэошхом тарихь шынкъэу пылыр къэтухъумэним ыкчи къытгэхъэрээсэнхэм альдгэлэсэнхэм, фашизмэр зэхэхүүтэгъэним советскэ цыфхэм ялах шъхъаэрээ зэрэхэлтээр зыщтымыгъэгъупшэним тыпильын фад. Мы лыэнкъомкэ лыхъокло организацием юфшо ашлагъ, тидзэколхэм афэгъэхыгъэ документхэр Берлин иархив къыхагъотагъэх. Ау пстэуми анах шъхъаэр — летчикэу хэкъодагъэхэм ацэхэр дгээнэфынхэ тлээгъигъ. Тиньжыкэхэм яхэгъэгу шу альэгъоу пүгъэнхэм, тичыплэгъухэм лыхъужынгъэу зэрэхъаагъэр гъэунэфыгъэним, тисаугътхэр къэухъумэгъэнхэм мыш фэдэ лыхъон юфтихъабзэхэр фэлорышэх, — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Нэүжим Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат экипажыр зыщыфэхыгъэ чыплем къеколыагъ, Хэгъэгу зэошхом хэкъодэгъэ дээколхэм яшлэж ыгъэлтаплээ, шъхъащэ афишыгъ, обелиским къэгъагъэхэр къэрильхъагъэх. Республикэм ихэбээ къулыкъухэм ялэпыгъукэ мы чыплем саугъэт къышызэуяхынэу раҳуухъэ.

Адыгеим и Лышхъэ ашлагъ

Шъугуу къэдгээжын: Урысыем и Президентэу Владимир Путинир къэшакло фэхъуу, 2018-рэ ильэсэм пэщэнэгъэ зехэгъэнымкэ урысые зэнэхъокъоу «Лидеры России» зыфиорэр зэхашгъагъ.

Проектын пэщэнэгъэ дызезыхъагъэр къэралыгъом ишьхъетет и Администрации ары. Зэнэхъокъум текноныгъэр къышыдээзыхъигъэ пстэуми сомэ миллион зырыз грантэу аратыгъ. Адыгеим щыщ Никита Кулейкинир текноныгъэр къышыдээзыхъигъэ нэбгыри 103-мэ ахэфагъ.

Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат Никита Кулейкинир ыкчи республикэм щыпсэухэу проектын текноныгъэр къышыдээзыхъигъэхэм ашыщхэу Павел Долговыр, Роман Ермолинир, Вреж Мегрикьян, Мигу Заур ыкчи Константин Щербаковыр зэлүкгээгъу адыриагъ.

Республикэм и Лышхъэ аш фэдэ юфтихъабзээм мэхъанэу илэр къыхигъэшгыгъ ыкчи зэнэхъокъур мэкюфэ нэс опытэу къаалеклэхъагъэр нахь шлогъэин къытэу агъэфедэнэу афэлэуагъ.

«Адыгеир мыш фэдэ зэнэхъокъуухом ээрифэшүүшэшэм төтэу къышыгъу-гэлэгъуагъ, шьо шъушхъэхэр шъуулэлэкүжыгъэх. Ихэлээп, мафэ къэс къэуцурэ шьэрэлхэм язэшюхынкэ хабзэм икүлгүхэм ялофшэнкэ республикэм икадрэхэр илэнхэм мэхъанэшхо ил. Сицыхээ тель къулайнгъэу шъуилэхъуагъэр республикэм ифедэ зыхэль юфшэнзу талэки зэшшошхъуытхым къызэршызыгъэжъуагъэфедэштых», — къыхигъэшгыгъ Къумпыл Мурат.

Зэлүкгээгъум ильэхъан республикэм и Лышхъэ зэнэхъокъум хэлэжъагъэ пэгч юфэу шылэрэм, анахъэу шогъэшэгъоним, тапэки гухэлээр илэхэм зашигъэгъозагъ. Экономикэм ихэхъоньгъэхэр, бизнесим епхыгъэ гухэлэгъэшхъяфхэр пхырышыгъэнхэмкэ ыкчи республикэм инвестиционнэ политикиу илъымкэ юфшохэм епльыкэу афяялэхэр къызэфалотагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипресс-къулыкъуу

АДЫГЭ ХАБЗ

АЙНХЭМ АМАКЬЭ ЧЫМ АГҮҮНЭ ЩЭБЫБАТЭ...

2015-рэ ильэсүм ыкIэхэм адэжь ГъукIэ Замудин Японием къикIэу письмэ кыIукIагь: «Уадэжь тыкъакIомэ тшIоиггу. ШьуишикIэпщынэрэ Японием щыгсэурэ лъэпкыыжь дэдэу айнхэм ятонкорирэ ятеплъэ зэфэдэ. Ар кызхэкIыгъэр зэдгъэшIэнэу тыфай».

ШыкІэпшынэм тызэфищагъ

Зигугуу ашыктыгъэр Ды-
дыкІхэм яшыкІэпчиңеу Джам-
бечые еджапІем имузей чэ-
льыгъэм Замудин тыришыкы-
жыгъеу Интернетым итыхъэр-
ары. Чынын агуунэ кыитхыкыгъе-
шіләнгъэләкхэм джэуап уаф-
мыхъумэ хуна! Къедгъэблэгъа-
гъэх.

КъэкIуагъэхэм (Хоккайдэ университетын ипрофессорэү Ицудзи Тангикурэ ащ ишъхье-гъусэу, музыкологэу Чикэрэ) адыгэхэм якъэбар аперэу зэ-хахэу къычIэкъыгь. ШыкIэпщиинэм имызакъо ар къызхэкъыгъэ адыгэ дунаим, бзэм, хабзэм нэйуасэ афэтшын гухэль тиэу яшIэнэыгъэ плъаплэ нахь зэуд-гъэктотыгь. Адыгэ къэралыгъо университетын иректорэү Хъунэго Рэщыдэ ишIэ хэлъеу Iэнэ-хъурае афызэхэтщаагь (05.04.2016). Гъэзетеджэхэм къашIэжын фае, ащ епхыгъеу «Адыгэ макъэм» къэбархэр къыхиутыгъагъэх. Тхъамафэм къыкIоцI тихъакIэхэм Адыгэ Республикар ядгъэлъэгъугь.

Агъаш! агъи икъуы! Анахъэу

Ицудзи Тангику исэнэхъаткэ бзэшлэныгъэлэж, японыбзэмрэ французыбзэмрэклэ ашьэрэ гъэсэнгыгэ ил, Францием кли ильэсито бзэр куоу Ѣзыэритьшлаг. Хоккайдэ универси-тетым айнхэмрэ дунаим тетльэпкыяжь дэдэхэмрэ ятарихь

гъо ахэуцаягъ. Шлэнгыгъ Гупчэй зыщылажъэрэм ившъэрэль шъхьаляхъэм ар адештэ: дунаим тет чыпшэрыс лъэпкъыжъхъэм абзэ, якультурэ къарыкло-рэр, джырэ дунаим ахэр зэрэхэзагъэхэрэй ауштэти. Ашкъэ шлэнгыгъе eklonlakэу (методики) щылэхэр зэрагъэ-үүх.

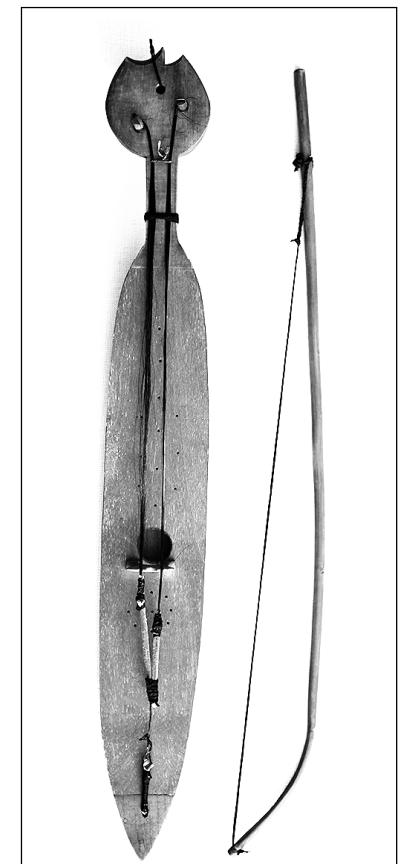
Мы лъэхъаным къесыфэ сыйдрэ лъэныкъокли Япониер къэралыгъо зэфашыгъэу, зы лъэпкъэу (айнхэр хэмьтэу), зыфырикъужъэу зэрещтыгъэр арынкIи хъушт лъэпкъ лъапсэхэм яушетын джыигъэкшотыгъэу зыкы-фежьваагъэхэр. Мы Io-фымкIе Урысыер бэкIэ ыпэ ишьыгъ. Ари гурлыогъюшlu —тихэгъэгу лъэпкыбыэ зыщыпсэурэ къэралыгъу.

Хэт щыща айнхэр?

Тарихълэжхэм кыл зэрхтыхырэмкіэ, ильэс мин 12 фэдизкэ узэкіэлбэжэмэ Японие архипелагыр зэрэшчтэу зэлъа-убытэу, миллион пчагъэ хьоу айнхэр исыгъэх. Ахэр аяц-сэүштэгъэх Сахалин, Камчат-кэ ятемыр лъэнэкъохэм, Курилхэм. Айнхэр кызытекыгъэ лъэпкъхэр Кавказым езыгхы-хэрэи щыгъэх. (*Яплъ, гүшгээм пае, зэльашшэрэ урьс этнографи C. Арутюновым итгэгжэхэм*). Америкэм щыц шлэнгигэлэжжэу Джозеф Кэмбелл кытхыжыгъэу тыркубзэкіэ зэдзэ-кыгъэу Енэмыйко Моулид кынхигъэшгүйгэ къэбарми кызыэри-йорэмкіэ, археологиими къеу-шыхъаты айнхэр япон лъэпкъеу

адыгэхэри, айнхэм афэдэу, лъэпкъыжь дэдэу зэрещытхэр, Кавказ чынальэм кызызэрихъухъягъэхэр, культурэшко зэрялэр, мэкэ дэдэу къэнагъэхэми, гъесэныгъэ, шэнныгъэ агъотынэу амал зэраалэлтыр, а зэпстэури къэралыгъом къызэригъэгүнэрэр, адыгэхэм ацэзыхъре республикэ зэрэшылэр ашлогъэшлэгъоныг. Шыкэпщынэм нэмыкъеу бзэм, адыгэ тарихъым, культурэм афэгъэхыыгъэ тхыльтхэр, гущыальхэхэр — зыпхъуантэ диз — Японием зыдахыыг. Джаш фэд ахэм яшленыгъэ ушэтыхъе: лъэпкъеу зинкультурэ аушэтрэм апэу ыбзэ зерагъашэ.

Лъэпкъ Ioфхэр зезыфэшт лы
lyушхэри къахэкыгъэх. Япон гъэ-
сэныгъэ зыгъотыгъэхэм ашыщ-
хэм, японыбзэкъ амакъэ ду-
наим щагъэлоу, айнхэм ялтэпкъ
Ioфхэр утыкум къыращэху ху-
гъэ. Ахэм ацэхэр агъельаплэх,
айнхэм ятарихъ имызакъоу,
Японием итарихъи ахэр пытэу
хэууцаагъэх.

зэрэшмытхэр, Азие цыклик, Кавказ лъэпкъхэм афэдэхэй, европэ тепльэ зерялааъэр.

Тиэрэ иапэрэ ильсэхэм, ильэс минитлүкэ узэкэлэбэжжэ мэ, лъэпкъэу къатеугъэхэм (нахыбэр къыблэмкэ — Китай, Корее лъэнъыкомкэ кыкыгъягъ), айн хэгъэгур аштагь, азыныкъо ильэс минрэ къогъэ заохэм ахэктюдагь, къэнагъэм инахыбэ къекіогъэ лъэпкъым, японхэм, ахэткүхважыгъ. Хоккайдэ чын- нальэр ауж дэдэу (я XIX-рэллэшигъум иятлонэрэ ныкъо) японхэм къызлекіагъэхъэгъягъ. Къаагъашагъэм лэжъакіеу, унэгъо-ліэкъо гъэпсыкіеу, хэбзэ зэхэтыкіеу ялагъэхэр яхъэтэ- пэмыххэу, япон посэукэ шал- хъэхэр аштэн фаеу ильэсшьээ пчагъэ айнхэм зэпаачыгъ. Абзэ- кіе гушціэнхэм, ящыгъын ащи- гыныим тещынхыххэу, зыхэс- хэм захагъякіокіэнхэм пыльхэу апсэ яхъафэу къахыгъ.

Джырэ уахътэм Хоккайдэ зычыпэй айн нэбгырэ мин 25-рэ ѩэпсэу, ипхъяхъягэу джыри мини 5 фэдз Японии исэу къальтытэ. Урысыем и Темирлъэнэйкъо, Сахалин, мин заулэ къинэгъягъ, ау 2010-рэ ильэсүм къетхыкъыжьынэу щыгъягъэм къизеригъельэгъуагъэмкэ, ахэм япчагъэ мини 105-м нэсыгъеузары.

Айнхэм абзэкіе тұбызғанда яла-
гып. Япон еғъеджэн-ғәсәныңғыз
системам ыпкы итәу джы кызы-
ненсығызми мәтсәүх. Шыныңкыз,
сыдре лъэхъанни яшъхъафиты-
ныңғыз, яхабзәхэр, якультурә
кызызраухъумәщтым лъәккәу
яләмкіе фәбәнагъәх. Лъәпкъ
щыллакір, Іашылгайхэр, пыңынә
іемә-псымәхэр (тонкори зыфа-
лорәри зәрахәттәу), къашъохэр,
лорыуатэр шъхъадж иунагъо,
иллакъо щиухъумәщтыгъәх.

Айнхэмрэ адыгэхэмрэ я[оры]ят

Аш фэдэ урчээ дгээуцунэу амал кытээзытыгъэр мы лъэп-кыттури зэрэжбы дэдэхэр, чын-Пэу зыщыгсэухэрэм лъэпкъ зэрихъухъягъехэмрэ айнхэмрэ адыгэхэмрэ тарихъ гьогоу къа-күгүйжээрэ (зэо зэпымычыжжэу

(Къыкъэльзыкlopэр я 4 — 6-рэ н. арыт).

АДЫГЭ ХАБЗ

АЙНХЭМ АМАКЪЭ ЧЫМ

(Къызкъэлъыкъорэр я 3-рэ н. ит).

зыхэтыгъэхэр, къябэкърэ лъэпкъхэм зэрахэткүхъяжъхэрэй) зэрээфэдэхэр ары.

Тызэрээтекрэр: тэ, адыгэхэм, тымакэм, тинасып къыхьи, ильэсишъэкэ узэкэлэбэжымэ тхыбзэ дгъотыгъэ, хэушъхъафыкыгъэ къэралыгъо гъэпсыкэ (апэ хэку, етланэ республикэ) тиэу тэпсэу, ныдэльфыбзэкэ литература, шлэнэгъэ зэфрешхъафхэр (юрыйоташлэнгъэри ахэм ахэтэу) тиэх. Егъэджэн-гъэсэнгъэ юфым лъэпсэшхохэр ыгъотыгъэх. Неущ къытщышыщтыр къэшэгъуае. Ау айнхэр зэрыуцогъэ чыыплем джырекэ тиуцуагъегон.

Ыпшъэкэл кызыэрэшьсүягъээ, айнхэм тхыбзэ ялагъэп. Я ХХ-рэллэштэгум иятлонэр кэлтэнэвч японхэм алфавит афызэхагъэуци айн еджаплэхэр кызыэхагъягъэх. Ау иктыхъаплэкэл алофым гъогу ыгъотыгъэп. Тхыбзэу къафаугупшысыгъэми иштуалъэ къэкгуагъэп. Специалистхэу (Ицудзи Тангику фэдэхэу) айныбзэр зээзыгъэштэгъэ японхэм анэмыкэу ежь лъэпкыым щыщхэу музейхэм IoF ашцыыштэхэрэм, нэбгырэ зытфыхэу еджеплэ унаехэр зицэхэм айн тхыбзэр алэккээль. Айнхэм якултурэ къэзгээльгэйорэ Ишшагъэхэм, хял-щыпхэм, рекламаекэл агъэфедэ горэхэм айныбзэклэхээр атетых. Ау бзэр зытульхэр зэрэмэклэ дэдэу, игъэктотыгъэу ныдэлтфыбзэр зэрамыгъэфедэжыырэм изэраркэлэхээр алэккээзыжыгъ. Японыбзэр яныдэлтфыбзэ фэдэу непэ айнхэр рэпсэух, рэлажкэх.

Технологияకлэхэр къызежкэхэм яорыуате ежь-ежырэу магнитофонкэ зытыхыгыгъэхэр айнхэм къахакыгъэх. А тхыгъэхэр джы музейхэм ащаухуумэх. Айн яорыуатэм инахыбэр японхэм, нэмыйк лъэпкъяу къахэхъягъэхэм, урыси, нэмыйци, поляки, англичанхэми, Америкэм щышхэми аугъонгъэх, тхыль аши къыдагъэкыгъэх. Ахэм зэу ашыц я ХХ-рэ ллэшлэгүм иапэрэ ильэссхэм Н.А. Невскэм ыугъоиггэ айн яорыуатеу ыужым къыдагъэкыгъыгъэр. Джырэ уахтэм а тхылтыр илэубытыгыгъяу урыс яорытотэшлэныгъэлжэхье Евгения Новик айн яорыуатэм ижанрэхэр зэхихи, куп-купэу ыгощхи, схемэ зэхигъяауцагь. Аш сэри сырыгъозагь адыгэ яорыуатэмрэ айнхэм яорыуатэрэ къахэшырэ жанрэхэр зыэсэгъапшхэм.

Адыгэхэм афэдэу айнхэм бзэр зыгъэштерыорэ нахыжь бзашхөхр лъэшэу агъельпазштыгъэх. Кызыэрратхыхъэрэмкэ, джэныкъом дэсхэу Йорыиотезхэе губзыгъэхэм кыаулатэштывъе къэбархэр, пышсэхэр ныбжыкъэхэм еджаплэ афэхъуштывъэх. Хъаклэм сэлам зэрэхырэри тхъальтэухэри усэм фэдэу төлтэтикыгъэ бзэклэ зэхэлчүү.

Царянке зыфалохэрээр хьиеш гүшүйлэхэр ары. Зэнэкъоктүрэ бгүүтийн язээр теклоныгъэр зыфагъешияаштыхъгъэр бээ зэгъэпшэшигъэклэ дахэу, тъэкэрэ-клагъяа, къагушынагъэр ары.

Тхъабэ зилэ диням айнхэр
рылажкъэштыгъэх. Псым, чыгум,

огум, машшом, къекхэрэм, псэушъхъэхэм Тхъэ зырыз ялагъ. Ахэм афгъэзэгъэ тхъэлтэхүэр къэзылощтыгъэхэр хуульфыгъэхэр ары

хэр ары.
Айнхэм лыгъэшxo ахэл्यэу,
зэолI блэкIыгъэу щытыгъэх.
(Аүштэу щымытыгъэхэмэ яшь-
хяфитынгъэ къаухумэу ильс
минрэ зэуаплэ итынгъэхал!)

Урыйс гъэсэгтэшхоу, лъэпкь-шіэнгэлэжэйүү Сергей Арутюновым зэрийорэмкэ, пэсэрэ япон динэү **СИНТОИЗМЭКЭ** заджэхэрэми, самурайхэм ялышэ хабээү бусидо зыфиорэми айнхэм якультурэ ифэмэ-бжывимэхэр лъэшэү атырихьагац. Аш фэдэү **ЛЫГЬЭКІДЭҮ** лъэпкьэу айнхэр зэрэцьтигъэм итамыгъэү лыкхувжь орэдьбыэ

итамың үзү лыхъужыр ордьбыз яорыуатэ кыыхнагы. Юкар зыфиорэ пшынэлъашху сатырэ минипш хурэм адигэ нарт эпосыр угу къегъэкы: хыал-мәтыйгэ хэлъеу лыхъужыр къехы, гъехъагъэхэр ешых, лынъе къыдехы, иунэ къегъэзжы. Зериуххырыэр нарт лыхъужьхэр зэрэхэкүадэхэрэм фэмыдэу, пыйхэм атекуягъеу ары. Бзыльфыгъэм ацәкілес усыгъетхваусыхэ ордхэм айнхэм яорыуатэ чыпілешху щеубыты. Күшэе ордхэри нахыбымкі тхваусыххэх. Ицудзи Тангику зерийорэмкі, ар зытексүхъэрээр ныхэм ягужыдэгъэкыпш күшэе ордхэр щытыгъяшхэш ары. Сабыир зеригъэтинчыштым нахыбызу ежь ыштыхъе игумәкі бзыльфыгъэм кыбыуатэ-

Нафэу зэрэштыымкээ, адыгэхэм якушъэ орэдхэм ащ фэдэхъяусыхэ гъэпсыкэ илэй къахафэрэр зырыз дэд. Ар къызхэккырэри гурьыогуаеп: ныжьхэмрэ къэлэпли бзыльтыгъэхэу даекэ заджэштыгъэхэмрэ сабыйхэр пасэм зыпүштигъэхэр, кушъэ орэдхэр къафэзылоштыгъэхэр. Ащ пае адыгэ кушъэ орэдхэр нэфынэх, дэхагъэрэ

шүгъэрэ нэмүүкі къалуатэрэп.
Ащ федэу ягъэпсыкікіл, іофыгыю къызашкыгыжэхэмкіл,
гулышыса күпкіл, яләмкіл зе-

пэблэгтээ дэдэхээр адыгэхэмээр айнхэмрэ ялорыуатэхэм къа-хэбгээшүүн пльэкыщтыр бэ. Профессорэу Тангику къыытэгээ айн къэлэцыкly пышсэр «Хэт нахь лъэша?» зыфиорэ адыгэ пышсэм исюжет зэхэцаклы, иперсонажхэри фэдэкъабзэу къычлэкыгь. Зэрээтэкхэрэр мылым төбэджагъэр тхъакумкыыхъэр арэп — тыгъужы. «Ульэша, умыльэша?» ёлошь тыгъэм, пщэм, оощым, жьыбгъэм, чыгум, чыгыым ашт зафегъазэ. Анахь лъэшэу къычлэкырэр цыфыр ары. Адыгэ пышсэм, къэшьошлэжкымэ, ауж дэдэ «ульэша, умыльэша?» ылоу тхъакумкыыхъэр зэупчырэр чэтүур ары. «Хъэ-хъай, сыв-лъяш!» ёлошь чэтүүм зэгнэпьна-

A black and white photograph showing three individuals seated around a table, focused on reviewing numerous documents spread across its surface. On the left, a woman with short hair and glasses wears a dark turtleneck sweater. In the center, an older man with glasses and a patterned beanie hat is dressed in a dark cardigan over a light-colored shirt. To his right, another woman with glasses and dark hair is seen wearing a textured, cable-knit cardigan. The scene suggests a collaborative environment, possibly a meeting or a study session.

тэшь пэгум етъысхье. Йорыло-
тэшлэнгэйм кызызэргийнэ-
фэрэмкэ, псэушхъэхэр анахь
льэшэу кызыжхэцьирэ пышсэхэр
анахыжыхых цыфыр персонаж
шхъялаэу зыхэтхэм анахы.
Зы гүщүэкэ къэплон хуу-
мэ, адыгэхэмрэ айнхэмрэ яоры-
луатэ зывэтэхъяашэм зэхынши-
рэу е зэтефэу къаходгъэшгэгъэ-
хэм къагъэнафэрэр зыр зым
тырихыгъэу арэп, лъэпкытиури
зэржэцы дэдэмрэ тарихъ гьо-
гогу къакгульэр зэрэзэпэблагъэм-
ра ары нахь.

Айнхэмрэ ЧыпІэрыс Лъэпкъыжъхэмрэ яушэтын и Гупч

Хоккайдэ университетым студент мин 18 щеджэ, кэлэгъэдэжэ мини 2 щэлажьэ. Егъэджэн Йофыр зэрээхэштэйр Европэм фэд. Нахь мыдэгүмэй. Джырэ технологиехэм адиштэрээ пъэспык. Студентым сэнэхяатэу зэрэлжэхьэштыр гъэнэфагъэу ышлэу, ар зэригъэгъотынэу университетым къэкло. Ежь-ежырэу иеджэн мафэ (расписаниер) егъэпсы. Японыбзэр, льэпкь тарихыр, физкультурэр — зэкэ студенчэм амал имылэу зера-гъашэ. Нэмык дисциплинхэу къафагъэнэфагъэхэм студентым зэригъашлэмэ шлоигьор къыхехы. Шъяхын, блигъэкын, зимыгъэхъазырыгъэу экзаменым екlopэнэнзыфалорэр — щылэп! Зыщэзыглэ занятиер блигъэкын фит, ау ежь-ежырэу темэр зэрэгъэшилжкы. Тфэ клуи экзаменыр ымытыштугъэмэ, чагъэкы. Зынгорэ фэльзөон, е нэмык гъогу илэп къэнэнэу.

Апшъэрэ гъесэнгъе зэбгээ-
тъотынам пкэ хэль. Сабыир
къызэрхэй о ны-тыхэм мыль-
коу егъеджэнам пэхүхьащыр
фагъэтэйлынэу рагъажьэ. Ау-
дэгьоу еджэхэрэм, шэнэгъэм
хэшгэхэм гьогу постэури афы-
зэхүүгь. Гъэзетеджэхэм агуулэ-
рагъашшын тэ тиньбжыкылэ-
хэм яеджакэ. Сэри есымыгъэш-
шэн слъэкигъяа: гухэкл сыйд-
рэ Ioфкы ауж тыкъызэринэ-
рэр... Ау студентхэм е кіэлэ-
е гъяджэхэм ялажэкл араШ.
Адыгабзэмкіе, культурэмкіе,
тарихымкіе шэнэгъе куу-
зэрагъэйбытынмкіе фэзъячэфын-
гори алъэгъурэп. Университе-
тыр къаухмэ Ioф зышаш!эн

зээзыгтвашлэрэм. Ар Хоккайдэ университетын къызыцсызэ-lyahыгъэр 2007-рэ ильээсир ары. Аш нэмүкIеу шлэнгыгэ зэфэшь-хъафхэм япхыгъэ гупчэхэр, ла-бораториехэр бэ дэдэу ялэх бэшлагъэу лажьэхэй.

Японием шлэнгъэ зэхэцкэлэу щизеклорэм щынчээ зы пкыгьго итугуу къесшын: сид илтэүжыгь ушэтныри зэрэрагъажьэрэр Проект. Зы нэбгырэ е шлэнгъэлэж куп рагхуухъэгье йофым епхыгьэ Проект зэхагъеуцо. Клеклэ ашлэштыр, клэухэу къыз-фэклощхэр ыкын мылькоу текло-дэштыр зыфэдизир итэу Про-ектыр Японием гъесэнгъэ-шлэнгъэмкэ и Министерстве леклагъахьэ. Мазэ-мэзитлуклэ иджэуап къатыжбы. Амал илэу зи къызэклагъэклюжырэп. Йофыр зызэшлокыхэклэ, ахьщэ къя-зытыгъэм нэклубго зытly хьоу отчет ратыжбы.

Тихээгүй и Проектхэм юф адэзышлэрэ шэныгэлжжэхэм мы къаслорэр ашошь хъурэпштын. Сыда пломэ, Уштыйным епхыллэштэйм фэдэ пчыагъэ «отчет» зыфалорэмкэ птхын фаеу мэхъу, уфэмьељын охууфэ. Ау Адыгэ Республикаемкэ мыш фэдэ eklopIaklem ишшуагъэ къэклонигъеу сшюшлы. Шыыпкээ, шэныгээм пэуухьэрэ мылькоу тиреспубликэ щызеклорэр мэкэ дэд, проекткэ шлэгъэн фаеу къэбгэлъэгъон пльэкыи-штэйм ерчнчилгэма.

Японием тызэрэкүағы, мә-
фипшә тықызызэрәтыгы (ежь
Тангику зәшхъэгъусәхәр Ады-
геим кызызэрэкүағъэхәри ары)
Хоккайдә шләныгъе Гупчәм и
Проектыгъ. Мылькоу ащ теклода-
гъэри ахәм апшъе дәкіңгъ.
Къаләу Саппоро дэт Хоккай-
дә университетыр ары тиапә-
ре зәлүкізэйхәр зыщыкүағъэ-
хәр. Университетым и Прези-
дентеу Нава Тоехиро тылукларь.
Алыға Республикам и Пышь-

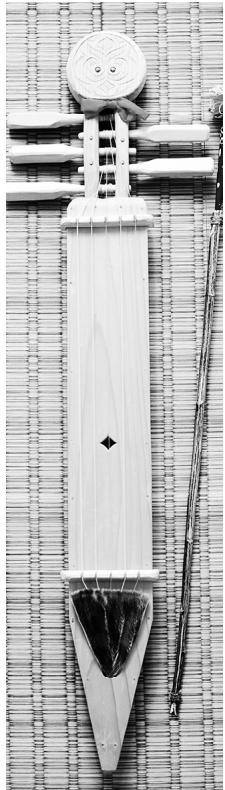
тэшь пэгум етсыхъэ. Йорыло-тэшлэнгээм кызыэригтэна-фэрэмкээ, псэушхъяэхэр анахь льэшэу кызыхэштырэ шысэхэр анахыжыхих цыфыр персонаж шхъяаэу зыхэтхэм анахы.

Зы гүшүйлэкээ къэплон хүүмэ, адыгэхэмрэ айнхэмрэ яорылуатэ зызэтгэхапшэм зэхьышырэу е зэтэфэу къаходгъяэшгъэхэм къагъянафэрэр зыр зым щылэп. Анахь дэгьюо еджагъэхэу «мыщ шлэнгэгээр льигъэ-клотэнэу хязыр» зыфатлоу тэвэшшүгүхэрэри агьотрэ Иэнатлэм (тучантесхэу «Магнитым») йохъяа, псэунхэ фаашь. Мысэйхэй узэгупшицын хэль. Къэралыгъори, республикэ пащэхэри мыщ хэмилажьэхэу, тапэккээ тылтыклотэн тлъэктыгтээп.

шылэп. Анахь дэгьоу еджагьэхэй «мыщ шлэнэгээр льигьэклэгтэнэу хязыр» зыфатлоутызшыгүхэрэри агьотрэ Ынантэм (тучантесхэй «Магнитым») Йохьэх, псэунхэ фаешь. Мышофым узэгупшицын хэль. Къэралыгьори, республикэ пащэхэри мыщ хэмжлажэхэу, тапэклэгэ түлхүүгэлтэн тльэгкынштэп. Кыфэзгээжжын шлэнэгэй Гупчэу айнхэмрэ льэпкынжжэхэй чылгэгээфагьэ кыхуухагъяахаан дунаим тетхэмра хьэу Къумпыыл Мурат аш фытигэхыхыгэе шүүфэс тхылтымрэ Адыгэ къэралыгьо университымрэ Хоккайдо университымрэ тапэклэ зэрээдэлэжьецтхэ шыкылэр къэзгээнэфэрэ Зээгэгыныгэу ректорэу Хүнэгэ Рэцьидэ зыкэлтхагъэмрэ Президентым еттыгъэх. А юфыгъохэм мэхъянэшхо ял хэгъегүйтлүр — Адыгейимрэ Япони-емрэ — шлэнэгэй гъогуклэзэхыхыгээнхэмкээ.

АДЫГЭ ХАБЗ

агъунэ щэбыбатэ...

якультурэ, абзэ зыу-шэтрэ Гупчэм. Іэнэ хъурае у зэхиша-гъем адьгэ пщынэ Іэмэ-псым эхэм яхылгээ доклад Замудин кыышыгъы. «Адигэ шыкіләпшынэм и Атлас-зыфи-лорэ тхылъэу кын-дигъекын гъем лъетегъеуцо щыфашигъы. Сэри айнхэмрэ адьгэ хэмрэ ялорытуатэ зэфэбгъе-

дэн плъэкынэу амал къэзытырэ юфыгъохэм сакытегущыгъягь. Ицуудизирэ Чикэрэ шыкіләпшынэмрэ айнхэм ятонкориэрэ зэрээрэгаагъашаагъэм кытегущыгъягь. Юкари Нагайма корякхэм япшынэ Іэмэ-псымехэм цэу ялхэр кызыэхифыгъэх. Мы чыпээм кыщысюн: Юкари — бзэшэнэгъеллэж, ильэпкъиэ япон, ау урысыбзэр, инджылызыбзэр, корякыбзэр дэгүү дэдэу ешэх. Темир Россием щыпсэурэ корякхэм адэлжэхэным пае ежэ клом мээзэ заулэрэ, ильэси 3 къэтэу, е юфзыдишэрэ цыфуу бзэр зыуульхэр кыщхэмэ мээзэ зытю Японием щигъялхээ мэлажкэ. (Ахэри — Проектых). Мылькоу а зэпстэум апэлхуяэрэд Япон къэралыгом къафетууты.

Адигэ лъэпкъишэнэгъэм и Гупчэу Адигэ къэралыгью университетын илэм ильэс 18 ыныбжь. Зигугуу тышырэ Гупчэм ныбжкэ бэп ыпэ зери-тыр. Ау шэнэгъэе eklopaklэм, информации угъоикэм, зэгъе-факъиэ альэныкъо (методологиимкэ) тэ бэкэе ыпэ ти-шыгъ. Сызэрэнэгуерэмкэ, ар кызхэхэр Урысыем ишэнэгъэ ушетыкэ ыпкэ итэу (гуманитар шэнэгъэхэм апъиль Адигэ республике ушетэко институтыр (ыпкэ АНИИ, джы — АРИГИ) зытилэм щегъяжагъэу) адигэ шэнэгъэри бэшагъэу зэрэлажъэрэд ары. Аш фэдизым Урысые гуманитар шэнэгъэм зэригъяуулыгъе eklopaklэмхэр ары АРИГИ-ми адигэ Лъэпкъишэнэгъэм и Гупчи лъапсэу ялэр. Япон шэнэгъеллжхэу Хоккайдэ университетын зэхищагъэ зэлукъиэхэм хэлжэхагъэхэм ар кынхагъяшыгъ. Кытырагъээжэхэм кыкъиэупчагъээ, Гүкъэ Замудин итхильэу «Адигэ шыкіләпшынэм и Атлас», сэ афэсхыгъэ тхыльэу «Тыркуем ис адигэхэр. Иорытуатэр» зыфохэрэм ягъепсыкъиэ, хэутынэм зэрэфедгъэхазырыгъэхэр, архивхэм язэхэшакъиэ, яхъумакъиэ, Иорытешэнэгъэхэм е культурэм епхыгъэ ушетыкъэхэу дунаим щызекъохэрэм ашыщэу непэ анахъэу зигъор, шэнэгъэм кыгъэ-нэфэгъэ зэфэхысъижхэр адигэ

лъэпкъ щылакъиэ зэрэхэзагъэхэр, зэрэшагъэфедхэрэд (ашкэ къэтон тъяэкынэу щылэрэ мэкэ дэд! Непэ шэнэгъэмрэ щызенгъэмрэ бгүү зырызым щылэм фэдэх, зэнэмсэхэу) — бэ аш фэдэу кызыкъэупчагъэхэр. Ежэ Хоккайдэ университетын и Гупчэу айнхэр зээзгыашэрэр ныбжкыи нахь мышэми, зэшокъишихохэр илэх. Апэрэмкэ, айнхэмрэ чыпээрийс лъэпкъижихэмрэ абзэ, якультурэ зээзгыашэу Японием итыр а зы Гупчэр ары. Аш икызыэхуыни, пшэрыльэу афашигъэхэм тегъеклапэу афэхууырэдэ документитуу: «Декларация ООН о правах коренных народов» (2007) ыкы «Резолюция Парламента Японии с требованием признать айнов коренным народом» (2008) зыфилхэрэр ары.

Непэ Гупчэм профессор-докторхэу нэбгыри 8, штатын хэмийт Іэпэгъухэу 12 (ахэми лэжкапкэ аратэу) щэлажкэх. Ахэр филологхэр, кэлээгэаджэхэр, археологхэр, юристхэр зыщырагъаджэхэрэм, туризмэм, медицинэм япхыгъэ факультетхэм япрофессорых. Ахэм анэмыкэ дунаим щыцэрийо университетхэу Тайвань, Гавайи, Оклахома, Норвегиим, Финляндиям, Великобританиемкэ — Абердино, Оксфорд, ежэ Япониемкэ университетиц (Баратори, Кусиро, Акан), США-м, Канадэм, Урысыем (Сахалин) ашылэжэхэрэ специалистхэр кырагъэблагъэх, ушэтийнхэр, шэнэгъэ зэлукъиэхэр зэгъусэхэу зэдашых. Мы ыпшъиэ зыцэ къесуягъэхэр Хоккайдэ университетын ишэнэгъэ Гупчэ ишгүсэхэу лъэнэхкоо пстэумки чыпээрийс лъэпкъишихэм языгэт зэргаашэ. Тэри апэрэу, Адигэ Республиком иллуклохэу, Хоккайдэ ишэнэгъэ Гупчэ иофшэн тыхэлжэхагъ.

Джаш фэдэу игъеклотыгъэу акыыл зэхадзээкэ специалист зэфэшхяафхэр айнхэм язэйшээн зэрэлжэхэхэрэм имызакъиу, ушэтийн кэлэххэр аш лъыптийтэу къэнэжыгъэ айнхэм ялъепкъэзэтеуцожын иофхалхы: тидэ щылэ айнхэри къагъэгүнэх, цыфышихъэ пчагъэм щыкъэдэзэй, бзэр зылувхэм, юшлагъэ зылэклэхэм, пшынэ Іэмэ-псымээр зышихэрэм, къязыгъаюхэрэм адэлэпшыэх, лэжкаплэ арагъэгъоты, айнхэм якультурэ кызыщаагъэльжошт выставхэр, концертхэр, музей къэгъэлэгъонхэр зэхажэх, егъэджэн курсхэр кынзэуахых, айн күлтурэ халамэтийр мыкъоджыжынэу кадрэхэр агъэхвазырх. Ахэм ашлакъиэ айнхэм яхылгээгъэ къэралыгъо политикэм игъэспын, унашвохэм яихъухан, ахэм ягъэцэгъэжын щыкъэлжыгъэу зэпхыгъээр Хоккайдэ университетын ишэнэгъэ Гупч.

Гупчэм ылэхъэрэ пстэуми айнхэм я Ассоциацие Хоккайдэ щызэхэшагъэм ишлэрэ илорэ ахэль. Зэгъусэу иофхэр зэкээ рахуухых ыкы агъэцакъэх. — А зэпстэури зыклатшэрэр айнхэм ясоциальнэ статус зыкъедгъээтийнэу ары, — кытилуагъ Гупчэм ишащэу Тэруки Цунэмото. — Къэралыгъо-политикэ иофкэ, шэнэгъэ-егъэджэн

лофкэ тэ афатшээрэм имызакъо, айнхэм якъэбар зэкэ Япониим ис цыф жууцэхэм, нэмийк лъэпкъхэу дунаим тетхэу айнхэм яоф ыгъэгумэхэрэм анэдгъэсынир, агурыдгъэонир тилшээрьль шхъяаэу тэлтытэ, — кылигъэхжээжыгъ пашч.

Хэгъэгүл гупшысак!! Йогъэ къодыя шыула? слаугэ, шхъяа, а зыфиуагъэм блэккэ шлагъэ зэряэр тинэрыльгээгү. А зэпстэум къаухумэштха айнхэр, хэмийкодэжыгъицхэу? Ар уччэ шхъяаф. Ау япон къэралыгъор шхъамысэу мылькуки, шэнэгъэки, зэхэцэн-политикэ юфкэ айнхэм непэ зэрэдэлжээрэд хъопсагъуа пломэ, хъопсагъо.

«Нэм ылъэгъурэр шъхъэм ыуас»

Сшээрэп ар адигэхэм зытырауухъаагъэр. Пшхъэ закъо бгъэтхъэн къодыекэ арэпштын аш фэдэ зэфэхысъыж куу зыклашыгъэр. Плъэгъугъэм гупшысэу къыхэхпхыгъэм ыуас зигугуу ышырэр сшошы мыгүшыгъэжхэ.

Нэмийк лъэпкъ ухахъэу, цыф зэхэтийкэ шхъяафхэр зыпльэгъукэ, амал имылэу пшхъэ, уильэпкъ, уихээгъэ, уилэжжаплэе ёгъяашш. Мафэ къэс гъашэм зыкэчэу чыжъекэ укъаплээмэ, зэшомхыгъэ юфхэри, узэрэгушхомэ хъуштхэри үупкэу зэхэошлэх.

Японием иль щылакъиэ-псэукъиэлэгаплэу зынэсигъэм зедгъэшэн тъяэкыштэп. Ар шынпкэ. Япониер — нэмийк дунаим. Пшысэм фэдага мэфипшиэу тээрэшшигъагъэр. Хэгъэгү цэрыли, къэбзэ-льабз, зэгъэзэфагъ. Джырэ технологиехэмкэ ягъашэ пклагъэ. Узтэлабэрэр, узтеуцорэр — автоматик. Нэбгыре пэлч зэрэгупсэфыштэм зэрэхэгъоу дэлжэхэрэм фэд. Угү къэгъигъэ къодыер зэлпэлкъигоо уимыфээ хъазыр. Щыситу къэтхын. Зэрэднауе зэлпашээрэ художникэу Хокусай (1760 — 1849) исурэт къэгъэлэгъуаплэу Токио дэтын тыкъуаагъэу ти-зычэхъашт чээзүм тежэ. Джайчээлэгъуаплэм зы пхээ зэтэуулкэгъэ ин хъазыр, щэтырэ заулэ пылтагъэу тлэгъуагъ.

— Сыд мый? — дгъэшэгъуагъэ.

— Японием зэлтыптийтэу оцхышохэр къыщещхых. Щэтыр цынхэхэр сурэт къэгъэлэгъуаплэм зыдьчапхъэхэ хъуштэп. Шынэгъакъиэ сурэтхэм алтыэсэн фэаэр аукъошт, — кыталаугъ. (Шууэлэл зэгупшысагъэхэр! Пчээлэгъи щэтыришэхэм къехъу къыуанэ. Зыими имье шытэнэу енэгүехэрэп.)

Джыри зы: урамыгъоу тээрэзэрикэлорэ горэм зы квартал фэдэз хъашшо юбгүхэмкэ пклагъэ.

— Мый сыд? — тэло.

— Мы чыпээр агъэцэкъиэжь, пшхъэ ятлэр жыбгъэм е лъакъохэ зэбгырамыхынэм пае тыраубгъуагъ.

Аш енлонлэн гүшүэгъэ гъотыгъуае. Къэлэ урамхэр лъэснхъагъэх. Японхэм сапэ, псын-

жы зыфалорэр амьшээрэнкэ мэхъу. Пэсэрэимрэ джырэ гъашэмрэ ильэс минхэр азыфагу юу пшээрэп. Мой зыльэбэкъу, зы нэппэгъу зэрэбдээ, хъалэмэштэу жыимрэ кэлэрэ зэгъэкүгъэу уапашхъэ къеуцо. Шхъэрэ зыгъэунэзэрэ унээзэтхэм уаблэхы пшшошызэ, пхъуантэм фэдэу зэкэшшызэхъэгъэ пээрэе япон унэ цыклюхэр ольэгъуух.

Музейхэр хэтрэ лъэпкъики тарихын ишыхъятах. Саппорэ дэт къэралыгъо этнографическа музей чэхъаплэм къыщегъэжьагъэу зал заулэ айнхэм афэгъэхыгъ. Джырэ технологиехэр къызфагъэфедхээ зэрэгээфагъ. Тонкорим къебгъэноу зэбгэшштэ, айнхэм къаотэрэ пшысэм тэхъигъэ мультфильмэ уеллтиштэ, узхэлэжжэн пльэхышт экспозициихэр хъазырх. Айнхэм афэгъэхыгъэ къэбэрхэм бзицкэ диктофонхэмкэ уядэун пльэхышт: японыбз, инджылызыб ыкы (анахь дгъэшэгъуагъэр) урысыбзэ! А урысыбзэкэ къа-иуатхээрэ хэутыгъэу къытатын альэкыштэ тли ти-зычэхъашт чээзүм тежэ. Джайчээлэгъуаплэм зы пхээ зэтэуулкэгъэ ин хъазыр, щэтырэ заулэ пылтагъэу тлэгъуагъ.

Къэралыгъо музейхэм анэмыкэу унээ музейхэри къэтлэгъуагъэх. Токио имикрорайонэу «Кото» зыцэм япон лъэпкъ күлтурэм икъэхуумэн пыль фондын къыззуихыгъэу этнографическа музейшо «Фукугаво Эдо» зыцэу щэлажкэ. Я XIX-рэ лъэшэгъум японхэм яшылакъиэ-псэукъиэгъэ къэзгъэлэгъорэ зэрэхэгъэхэм зэрэхэгъэхэрэм фэдээ. Тонкорим къебгъэноу зэбгэшштэ, айнхэм къаотэрэ пшысэм тэхъигъэ мультфильмэ уеллтиштэ, узхэлэжжэн пльэхышт экспозициихэр хъазырх. Айнхэм афэгъэхыгъэ къэбэрхэм бзицкэ диктофонхэмкэ уядэун пльэхышт: японыбз, инджылызыб ыкы (анахь дгъэшэгъуагъэр) урысыбзэ! А урысыбзэкэ къа-иуатхээрэ хэутыгъэу къытатын альэкыштэ тли ти-зычэхъашт чээзүм тежэ. Джайчээлэгъуаплэм зы пхээ зэтэуулкэгъэ ин хъазыр, щэтырэ заулэ пылтагъэу тлэгъуагъ.

Къэралыгъо музейхэм анэмыкэу унээ музейхэри къэтлэгъуагъэх. Токио имикрорайонэу «Кото» зыцэм япон лъэпкъ күлтурэм икъэхуумэн пыль фондын къыззуихыгъэу этнографическа музейшо «Фукугаво Эдо» зыцэу щэлажкэ. Я XIX-рэ лъэшэгъум японхэм яшылакъиэ-псэукъиэгъэ къэзгъэлэгъорэ зэрэхэгъэхэм зэрэхэгъэхэрэм фэдээ. Тонкорим къебгъэноу зэбгэшштэ, айнхэм къаотэрэ пшысэм тэхъигъэ мультфильмэ уеллтиштэ, узхэлэжжэн пльэхышт экспозициихэр хъазырх. Айнхэм афэгъэхыгъэ къэбэрхэм бзицкэ диктофонхэмкэ уядэун пльэхышт: японыбз, инджылызыб ыкы (анахь дгъэшэгъуагъэр) урысыбзэ! А урысыбзэкэ къа-иуатхээрэ хэутыгъэу къытатын альэкыштэ тли ти-зычэхъашт чээзүм тежэ. Джайчээлэгъуаплэм зы пхээ зэтэуулкэгъэ ин хъазыр, щэтырэ заулэ пылтагъэу тлэгъуагъ.

Джыри зы: урамыгъоу тээрэзэрикэлорэ горэм зы квартал фэдэз хъашшо юбгүхэмкэ пклагъэ.

— Мый сыд? — тэло.

— Мы чыпээр агъэцэкъиэжь, пшхъэ ятлэр жыбгъэм е лъакъохэ зэбгырамыхынэм пае тыраубгъуагъ.

Аш енлонлэн гүшүэгъэ гъотыгъуае. Къэлэ урамхэр лъэснхъагъэх. Японхэм сапэ, псын-

жы зыфалорэр амьшээрэнкэ мэхъу. Пэсэрэимрэ джырэ гъашэмрэ ильэс минхэр азыфагу юу пшээрэп. Мой зыльэбэкъу, зы нэппэгъу зэрэбдээ, хъалэмэштэу жыимрэ кэлэрэ зэгъэкүгъэу уапашхъэ къеуцо. Шхъэрэ зыгъэунэзэрэ унээзэтхэм уаблэхы пшшошызэ, пхъуантэм фэдэу зэкэшшызэхъэгъэ пээрэе япон унэ цыклюхэр ольэгъуух.

Шынэгъэчээж, къэралыгъо къыбдээсигъукэ зыфалорэр амьшээрэнкэ мэхъу. Пэсэрэимрэ джырэ гъашэмрэ ильэс минхэр азыфагу юу пшээрэп. Мой зыльэбэкъу, зы нэппэгъу зэрэбдээ, хъалэмэштэу жыимр

АДЫГЭ ХАБЗ

АЙНХЭМ АМАКЪЭ ЧЫМ АГҮҮНЭ ЩЭБЫБАТЭ...

(Икъеух.)

зы ильзэрэ а факультет дэдэу кынхыгъэм студентхэр японыбзэмкэ щыригъеджайх.

Етланэ Япониум зыщээзээ Программэр кынхокыгъ. Документ пчыагъэу бгъехъазырыштым ягусэу бзэмкэ научнэ статья птыхн фэягъэ. Социолингвистикэр кынхихыгъ. Іахылныгъэм епхыгъэ терминхэу адигабзэмрэ японыбзэмрэ ахэтхэр зеригъешагъэх. Зэфхысихъяу ышыгъэх япон профессорэу зыфигъехыгъэмыгъ рихы, ригъеблэгъягъ. Япониум аспирантурэр кынхиуухыгъ. Ушэтийн юфхэр ыгъэцак!эхи, диссертациер кынушыхъатжыгъ. Ары шхъяа джыри льыкъотэн ылъекицт. Укъеуцуна! Дунаим щыцэрио япон университетэу «ВАСЕДА» зыфиорэм идокторантурэ чэхъягъ, политолог хүнену джы зеъхъазыры. Хэдгээунэфыкын: ВАСЕДА-Урысыем и МГИМО фэд. Студент мин 47-рэм кьеху Ѣеджэ, доцент-профессор мини 3 Ѣелажъэ. Япониум и

япхыгъэу Америкэм колумбийскэ университетын щызэхишэгъэ шлэнгъэ зэфесышхом хэлэжъагъ.

— Седжэ зэгптына, лэжъак!э зээгъеш!эн фаеба, сиу, докторантурэр зэпэгъэугъэгоу, юфсаш!э, — elo Мариет, мэшхы. Джы юфхэр ыш!эрэр зэпхыгъэр Дунэе компанииу финанс юфхэр зезигъякорэр ары, японыбзэмрэ инджылзызыбзэмрэк мэлажъэ.

Пшэшьэ юпс-льэпс цыклоу, цыф мэкэ дэдэу апэу кыншошыгъ Мариет, ау нэутхэ дэдэу кынчекъыгъ. Йушыгъэр кыакиххууынхээр чанэу кынуплых.

— Сыдэущтэу уажэзэшьштэу японхэм, цыф зэфашыгъэ фэдэх, — теупчы дгъешагъоу.

— Японхэр юфш!еклошхоу, уинбджэгъуштхэмэ, уадэлэжъещтмэ — цыф гупсэфых, шыпкъягъэ ахэль, — elo Мариет.

— Ау ахэм язакъоп, зэрднунау щызэрэугъонгъэ фэд ти-юфшап!э: инджылзызи, нэмьци, итальянци, сэри сыадыгъэу сахэт, — мэсэмэркъэу Мариет.

жъугъэши, дунаим щыцэрио кылашомхом укыдэмхуухъагъэу, ушамыпугъэу, умыяпонэ туристхэр кыншепщэкынхэм сыдэущтэу епкүштэ! Шлэнгъэ уилек!э, ё японыбзэр огъэшэриоук!э икъүштэп. Хэхъек!э-хек!ык!э пш!еу, хабзэ пхэлъеу, узэрихыл!эрэ цыфхэм льтэнгъэ афэпш!еу, нэгуихыгъэпсэ зээгъэхъяу уалэгъокышшоу, зы гушы!ек!э кыншон хьумэ, адигэ шыпкъеу ущытын фае.

А зэпстэури зы бзыльфыгъэ ныбжык!э цык!ум сидым щызэрихыл!агъя? ю хэмьльеу унагъоу зычап!угъэм а шэнхабзэхэр кынрихыгъэх. Етланэ аш шлэнгъэ куухэр тыригъэхъяуагъэх. Пытгъяк!э, гульгэкт!э а зэпстэури зэхишхэжъхи Пэрэнкъо Мариет, пшэшьэ хяламэтэир, адигэм ил!ыклоу хэгъэу чыжъэм идунаи хэуцуга.

«УПСЭ ШЬАБЭУ СЫКЪЫНЭГЪЭС...»

«Фит сыкъэши упсэ шъабэу сыкъынэгъэс» — elo айнхэм сэлам ахы зыхъук!э. «Иранкараптэ» — зы гушы!э закъом джаш!фэдэз гупшысэхэльхъак!эр агъэфедэури хъущтыгъэ. Ау нахыбэмкэ плюблэз шъозэик!э, тхыпхъэхэмкэ гъэк!ерэк!агъэу адигэхэм ашынгъэ. Зы гушы!ек!э кыншон хьумэ, айнхэмрэ адигэхэмрэ яп!ублэхэр зэбгэашхэмэ, наху куу уатегупшысихъэмэ, тывэмьжээ зэфхысихъэр кынхокынштых.

...Тыгъэу къохъажъэр, гулъыштуагъэмэ, емыхыжыпээзэ кыншэтеуцош, плътыжыбзэу зэк!еш!етагъэу зы заулэрэ ошо чапэм тетыжы. Етланэ тэлк!-тэлклоу екотэхы наху, ззу куасэрэп. Нэпцэ щиз наху кыншынагъеми ошо нэзэм кынхольдыхы. Етланэ шхъонт!э чапц!эу пчыххэх клахэр кыншэхэр, огур зэшвээш мэхъужы. Ары шхъаек!э чэзыур къэсийш, тигъэр кынхокынжы, зэк!еш!етагъэу. Джауштэу цыфы!эр зынэмьсирэ дунаир къеклок!ы...

Айнхэм сягупшысэ къэс джасуретыр синэгү кынхоку. Миллион пчыагъэ хъущтыгъэ лъэпкыжъыр ильзээ минипшынм яхуурэ дунаим тети, культурэшхо ыгъэпси, зау, пыджи къялыхы, лыгъеш!лэхэм къапхырыки, непэ бжыб из нахыбэ имыкъужъэу, музей экспонатэу Япониум кынага. Халамэтэир, а күлтүрэшхом щышципэу къенагъэхэр (орынчар, тонкори пшынэ 1эмэ-псымэр, къашъохэр, яшыгъын, яунэгъо хъап-шыпхэр, абзэ ямышык!э ишыхыт къе!ок!э зырызхэр) Япониум ильзээ икультурэ непи кынхэлэдыхы, пчыххэх къэхэ зэшвээшчим тыгъэр кыншэхэлдыхы!

«Иранкараптэ» — «фит сыкъэши, упсэ шъабэу сыкъынэгъэс» — айнхэм амакъэ чым агъунэ непи Ѣэбъябатэ. Ау неущ сид къащышыт!ыр? Япониум иполитикэ зызэблихъумэ, зыгъеш!эхъонж щимы!эхъеу айнхэр лъэпкыжъомхом къельякы хъужхэмэ? Лъэпкыжъ постэ-

Премьер-министриблмэ мы унивэрситетир къаухыгъ. Япон тхэк!о цэрилоу Харуки Мураками мыш Ѣеджагъ.

Пэрэнкъо Мариет политология шэнгээшхэмэ доктор хүнену пае темэу зыдлажъэрэ адигэхэм япхыгъ. «СССР-р зызэхэзыхым Урысыем кынэгъэ чып!эрэс лъэпкыжъхэм сид къарыкъуагъэр, джыре Ѣылак!эм сидэущтэу хэзагъэхэр?» зыф!еп!ощтыр ары. Щысэу адигэгэр зыщыпсэурэ Республикишыр ыштагъ. Мы юфхьом ыпк!итэу къэралыгъубэе кынхокъуагъ, японыбзэм нэмьк!эу инджылызыбзэр, итальяныбзэр ор-сээрэу зеригъеш!агъэх. ОБСЕ-м зэхишгъэ күпхэм ахэтэу Ка-захстанрэ Белоруссиемрэ яп-резидентхэр хадзыхэ зэхъум!эхъяг хэгъэу юфхэмкэ Урысыем и Министерствэ ригъеблагы хэдзыхэр зэрээхэшагъэм лъыпльэрэ күпхэм Урысыем ыц!ек!э хэтэу юф ыш!агъ: к!элэн!лоу сабыйхэм ахэтагъ, Токио эккурсоводэу Ѣылажъяу хъугъэ. Къыншо-

— Уафээшырэба чылэм, йахылхэм?

— Сафээшы, ау оньбжык!эфэ дунаир зэбгээлэгъяу фае. Уфаэмэ бэ пфызэш!окынштых. Тиадыгэ ныбжык!эхэм яслю сшоигъу мышынхэу, заётинеу, заплтыханеу. Тэш фэдэх адредэлж!хэхэри, чыжъэм унэмьсэу благъэм уасэ фэшыгъуай. Бээхэр пш!эхэмэ, зи кын хэлъэп, — elo Мариет. Мыдэ тэджи гүнэгъу чылэ куягъэ фэдэу къытшегъяху.

Япониум тынэмьсиз, тыкъетыфи гүнэ кытлъифеу, телефонк!э тыкъигъотмэ, «непэ сидэ шуухуугъу?» ыл!ом кытлъупч!изу, бысым шыпкъеу Мариет тиагъ. Пэрэнкъо Мариет кыншерэйт!илогтагъэмк!э, апэрэ мафэм Ѣыублагъяу Япониум хэгъоззэнэм, бзэр наху куу зеригъеш!энэм пае еджеяном игъусэу мышыгъяу юф ыш!агъ: к!элэн!лоу сабыйхэм ахэтагъ, Токио эккурсоводэу Ѣылажъяу хъугъэ. Къыншо-

ури, адигэхэри зэрахэтэу, а гъогум тет — нахыбэ хъурэ лъэпкык!эхэу наху куач!э зилэхэм кюч!аджэ хуульхэр лап!ек!э зэрашх. Зытклохэрэр «пэклум» (зэфэс) хагъэнх, ашымышыр э ашымышыр кынхадзы, чым щизы ашыжы. Къанэрэр агаш!о фэдээзэ зыхагъэтк!уажы, зыгорэ къэущэу зыдэллэхыхыжыгъэй Ѣылажъир кынш!эжынэу.

Сид фэдизэу кынми, зичэзыу ушэтийнэу гъаш!эм кытп!охырэм ари ашыщ. Ары шхъаек!э сид къэдгээнштэр тцээ раложынэу? Джары юфым анах юфыр. Игъо тифэрэп тэ, адигэхэм, куоу тызышыр зэдг!еш!энэу, шлоу тилэр тымыгъэпүтэу хэт!этыкынэу. Зэк!эт!уу жеожырэп лъэпк!э къэхэн щизеу (тызи, тихабзи, тиорыуати, тищыгъыни, тишхыни...) къэнэжыгъэ зырызхэр дунаим тыкъыхээзгээлдыхыкын зылп!эк!ытхэр. Тыма!к, тымилъкунч, тыфырикъурэп. Мафэ къэс Ѣылак!эм кытп!охырэм тыкъэрш!агъээзэ уахтэр тш!окло. Тыгъуасэ зэуудгээ-к!агъэр икъу фэдизэу зэтимыгъээфагъяу непэ тыфэмьежьэу итэдзыжы. Шхъэрэшхэм юфыр фэк!ожыгъигъ. Зэш!ок! зилэм зыф!еш!ор лъэпк!унашью егъэу, зэш!ок! зимы!эм хүн фэдэ кынш!уагъэхы зыими зэхихырэп. Хета дэоштыр? Акыл зэхадзэм лъэпк!ыр Ѣысажъукигъы.

Сид непэ тызфэнкъор, неущ тльансэ къэмькынштэр па? Хэк!ып!эр тары? Зи улч!эрэп. Е «мыр сэ сфызэш!ок!ытш!» ылоу ш!эгъэн фаем Ѣыш фызэш!ок!ытш! зыими ыпш!е рильхажырэп. Зыгорэ тиоф зэхэмьфхэр тфызэхифынхэу тежэ. Ау Ѣытми Тхъэм къаруу кытет къэхум тезыш!эл!эшт гъогур зэдг!ээфэш!унэу, тызфызэл!эхъижъын къэтимыгъянэу, адигэм зэриорэм фэдэу «тигъо тибжъэрэ зэтемыззэ» тиоп!эхъ тирихыл!энэу.

УНЭРЭКЬО

Рай.

Филология шэнгээшхэмкэ доктор, профессор.

Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашь

Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ къэралыгъо куулыкъумкэ 1энатэ щызыыгъынхэу фаехэм хахью ялхэмрэ ямылькура афэгъэхьыгъ къэбарыр зэрэлжлахъэрэ шыкэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Лышхэе и Указэ N 200-р зытетэу «Къольхэ тун-ыхынын пешуекогъэнхэмкэ Адыгэ Республикэм щаштэгээ шэпхэе правовой акт заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу 2017-рэ ильэсэм тигъэгъазэм и 29-м къыдэхъягъэм тегъэпсихъягъэу **унашь сэшь**:

1. Адыгэ Республикэм къэралыгъо граждан куулыкъумкэ 1энатэхэр щызыыгъынхэу фаехэм хахью ялхэм, ямыльку афэгъэхьыгъ къэбарыр зэрэлжлахъэр шыкэм шыкэм тигъэгъазэм и 2012-рэ ильэсэм бэдээгүүм и 30-м къыдэхъягъэмкэ ухсэгъэх хугъягъэм кыкылтыклюрэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэу:

1) Я 8-рэ пунктыр мыш тетэу тигъэгъэнхэу: «8. Адыгэ

Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ къэралыгъо куулыкъумкэ 1энатэ щызыыгъынхэу фаехэм хахью ялхэм, ямыльку афэгъэхьыгъ къэбарыр ывшэхъ къэбарыр ывшэхъ щыкэм куулыкъумкэ альтигъээсигъэнхэм»;

2) Я 9.1-рэ пунктыр хэт гущиэхэу «Адыгэ Республикэм и Лышхэе Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрации» зыфилохэрэм ачылжэхъ къэбарыр ывшэхъ щыкэм куулыкъумкэ альтигъээсигъэнхэм»;

2. Къэбар-правовой отделым:

— мы унашьор Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ исайтре

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэхъ куулыкъумкэ яофициальнэ Интернет-сайтре аригъэхъанхэу;

— мы унашьор гъэзетхэу «Советскэ Адыгэим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэ къэдэхъирэ тхильэу «Адыгэ Республикэм и Лышхэе Гъэлорышилтэй къольхэ тун-ыхыныр ыкыл нэмыхъ хэбзэукыныгъэхэр къахамыфэнхэм епхыгъэ юфтхабзэхэм афэгъэзагъэр» зыфилохэрэр тигъэгъэнхэу.

3. Унашьом игъэцэхъэн зэрэхорэм сэ съхъэхъ сылтылъенхэу пшээрэль зыфэсэшыжы.

Министрэ МЫРЗЭ Джанбэч

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 14, 2018-рэ ильэс
N 70

Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашь

Гъот макэ илэу унагъор (зизакьюу псэурэр) зэральытагъэм фэгъэхьыгъ справкэм итын тегъэпсихъэгъэ къэралыгъо фэо-фашизэм ягъэцэхъэнхэ Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм ехыллагь

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм диштэу гъэпсигъэнхэм фэшь **унашь сэшь**:

1. Гъот макэ илэу унагъор (зизакьюу псэурэр) зэральытагъэм фэгъэхьыгъ справкэм итын тегъэпсихъэгъэ къэралыгъо фэо-фашизэм ягъэцэхъэнхэ Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ 2017-рэ ильэсэм шышхэеум и 1-м ышыгъэ унашьоу N 174-р зытетымкэ аухсэгъэм унашьом игуадзэ

диштэу зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу И. С. Шынхэхъом:

— мы унашьор Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ исайтре Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэхъ куулыкъумкэ яофициальнэ Интернет-сайтре аригъэхъанхэу;

— мы унашьор гъэзетхэу «Советскэ Адыгэим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэ къэдэхъирэ тхильэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр» зыфиорэм къащыхаутынхэу.

хэуугъоягъэхэр» зыфиорэм къащыхаутынхэу пae альтигъэхъанхэу.

3. Мы унашьор зэрагъэцаклэрэм Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ иминистрэ игуадзэу И. В. Ширинам гүнэ лъифынхэу.

4. Официальнэу къащыхаутырэ нэуж мэфи 7 зытешхэхъ мы унашьом куачэ илэ мэхъу.

Министрэ МЫРЗЭ Джанбэч

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 19, 2018-рэ ильэс
N 76

Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашь

Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашь заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Джырэхэ куачэ зиэхэбзэгъэуцугъэм диштээнхэу пae **унашь сэшь**:

1. Мы къыкылтыклюхэрэр хэтхэжьыгъэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашьоу N 339-р зытетэу «Къэралыгъо социальнэ 1епыгъур зэрарратырэ шыкылэр ухсэгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу 2016-рэ ильэсэм тигъэгъазэм и 26-м аухсэгъэм тегъэпсихъягъэу къыкылтыклюрэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэу:

а) Я 3-рэ пунктыр хэт гущиэхэу «гуадзэу N 1-м диштэу» зыфилохэрэр хэгъэкыгъэнхэу;

б) Я 11-рэ пунктыр хэт гущиэхэу «гуадзэу N 2-м диштэу» зыфилохэрэр хэгъэкыгъэнхэу;

в) Гуадзэхэу N 1-р ыкыл N 2-р хэгъэкыгъэнхэу.

2) Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашьоу N 52-р зытетэу «Гъот макэ зиэхэбзэгъэуцугъэм диштэу тхильэу зэрэрратырэ шыкылэр ухсэгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу 2016-рэ ильэсэм гъэтхалэм и 10-м аухсэгъэм къыкылтыклюрэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэу:

а) Я 1-рэ пунктыр хэт гущиэхэу «гуадзэу N 1-м диштэу» зыфилохэрэр хэгъэкыгъэнхэу;

б) Я 10-рэ пунктыр хэт гущиэхэу «гуадзэу N 2-м диштэу» зыфилохэрэр хэгъэкыгъэнхэу;

в) Гуадзэхэу N 1-р ыкыл N 2-р хэгъэкыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым:

— мы унашьор Адыгэ Республикэм Йошыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ иунашь заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ исайтре Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэхъ куулыкъумкэ яофициальнэ Интернет-сайтре аригъэхъанхэу;

— мы унашьор гъэзетхэу «Советскэ Адыгэим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэ къэдэхъирэ тхильэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр» зыфиорэм къащыхаутынхэу.

3. Унашьом игъэцэхъэн зэрэхорэм министрэм игуадзэ лъыпплээнхэу пшээрэль фэшыгъэнхэу.

Министрэ МЫРЗЭ Джанбэч

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 19, 2018-рэ ильэс
N 78

Адыгэ Республикэм мыльку зэфыщтыкIЭХЭМКИ и Комитет иунашь

Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячыгухэм ахэхъэрэ чыгуулаххэм якадастрэ уасэхээ къэххэу Адыгэ Республикэм мыльку зэфыщтыкIЭХЭМКИ и Комитет 2016-рэ ильэсэм шэклогъум и 25-м ышыгъэ унашьоу N 276-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячыгухэм ахэхъэрэ чыгуулаххэм якадастрэ уасэхээ къэххэу ухсэгъэнхэм ехыллагь» зыфиорэмкэ аухсэгъэнхэм зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

1998-рэ ильэсэм бэдээгүүм и 29-м аштэгъэ Федэральнэ законэу N 135-р зытетэу «Уасэхэр Урысые Федэрацием зэрэцгээнэфэхэрэм ехыллагь» зыфиорэм, пшэдэдэхъяжьэу ыхырээмкэ гүнэлпкэ гъэнэфагъэ зиэхэбзэгъэм диштэу тхильэу зэрэрратырэ шыкылэр ухсэгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоу 2018-рэ ильэсэм гъэтхалэм и 14-м ышыгъэ унашьоу N 88/18-р зытетым адиштэу **унашь сэшь**:

1. 2016-рэ ильэсэм щилэ мазэм и 1-м ышыгъэу Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячыгухэм ахэхъэрэ чыгуулаххэм якадастрэ уасэхээ къэххэу Адыгэ Республикэм мыльку зэфыщтыкIЭХЭМКИ и Комитет 2016-рэ ильэ-

сэм шэклогъум и 25-м ышыгъэ унашьоу N 276-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэм ячыгухэм ахэхъэрэ чыгуулаххэм якадастрэ уасэхээ къэххэу ухсэгъэнхэм ехыллагь» зыфиорэмкэ аухсэгъэнхэм мыш фэдээ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэу:

1.1. Мыекъуапэ фэгъэхьыгъэ таблицэу гуадзэу N 1-м хэтэйм ия 3523-рэ сатырэ, Мыекъуопэ районым фэгъэхьыгъэ таблицэу гуадзэу N 1-м хэтэйм ия 13737-рэ сатырэ мыш тетэу къэтигъэнхэу:

«3523	къалэу Мыекъуапэ	Адыгэ Республик, къ. Мыекъуапэ, ур. Дорожнэр, 10 в/1	01:08:0502013:431	Склад чэтийнным фытегъэпсихъягъ	9	2105,00	800,10	1684210,50
13737	станицэу Дахьо	Адыгэ Республик, Мыекъононгъэм иур., ст. Дахьо, Мамыр-нэгжээ	01:04:1400001:85	Хъаклэш цыкыл щыгъэпсихъягъ	6	825,00	677,79	559176,75"

1.2. Гуадзэу N 2-м ия 2456-рэ сатырэ мыш тетэу къэтигъэнхэу:

«2456 01:04:1400001 247,38 658,43 221,23 386,70 39,04 375,39 677, 79 706,48 290,59 245,36 524,15 159,22 17,43 203,81 2,64 6,63 -»

2. Адыгэ Республикэм мыльку зэфыщтыкIЭХЭМКИ и Комитет иотделэу кадастрэ уасэм игъэнэфэнрэ аукционхэм язэхэцэнрэ афэгъэзагъэм:

2.1. Мы унашьор гъэзетхэу «Советскэ Адыгэимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къащыхаутынхэу, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэхъ куулыкъумкэ яофициальнэ Интернет-сайтэу <http://www.adygheya.ru> зыфиорэм, Адыгэ Республикэм мыльку зэфыщтыкIЭХЭМКИ и Комитет исайтэу <http://www.komimra.org.ru> зыфиорэм аригъэхъанхэу.

2.2. Унашьом икопие Урысые Федэрацием юстициемкэ и Министерствэ Адыгэ Республикэмкэ и Гъэлорышилтэй къэххэхъанхэу.

ТизэIукIэгъу гъэшIэгъонхэр

Шъукъеблагъ пчыхъэзэхахъэм

Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу, лъэпкь музыкальнэ Ӏэмэ-псымэхэм яшынкIэ Ӏепеласэу, композиторэу Лъэцэрыкъо Кимэ псаоу къитхэтыгъэмэ ыныбжь ильэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэшI мы мафэхэм тыфэгушIощтыгъэ.

Лъэпкь искуствэм щыцIэрыло К. Лъэцэрыкъом фэгъэхыгъэ пчыхъэзэхахъэр мэлъильфэгъум и 18-м Адыгэ Республикаем и Къералыгъо филармоние щыкошт.

Лъэпкь музыкальнэ Ӏэмэ-псымэхэмкIэ оркестрэу «Уджыр», Кавказ къашохэмкIэ ансамблэу «Синдикэр», дунаим щызэльашшэрэ ансамблэу «Напмэсыр», арт-купэу «Бзэрабзэр», Дзыбэ Мыхьамэт, Быщтэко Азэмэт, Лыбызыу Асплан, Лосанэ Тимур, Мышьэ Андзаан, Нэгъю Заур, Шэуджэн Рустам, Эльдарэ Айдэмэр, Псыблэнэ Мурат, Къожь Мадинэ, Лъэцэр Римэ,

КыкI Софэ, Акъбай Исхъакъ, нэмыхъэри хэлэжъэштыгъ.

ЗыцI кьетымыгъэ артистхэу пчыхъэзэхахъэр зэрэшыиэштыгъ икъэбар зэхэзыхъигъэхери кыкIэупчIэх концертэй хэлэжъэнхэ альэкъытмэ.

Кимэ фэдэ цыфым илчыхъэзэхахъэ ухэлэжъэнхэ щытху зыхэль пшээрыль лъялпэу зылтытхээрэм адэтэгъаштэ. Зэхахъэр сыхъатыр 18:30-м республике филармонилем щырагъэжъэшт. Пчыхъэр зэхууыгъеху ыпкIэ амытэу искуствэр зышIогъешшIэгъонхэр чагъэхъащтыгъ.

18 АПРЕЛЯ | ГОСУДАРСТВЕННАЯ
НАЧАЛО 18:30 | ФИЛАРМОНИЯ РА

Концерт посвящённый
75-летию со дня рождения
КИМА ТЛЕЦЕРУКА

ТЕЛЕФОН ДЛЯ СПРАВОК: +7 (8772) 56-12-77

Спортымрэ шIэнныгъэмрэ

Анахь дэгъухэм афэгушIуагъэх

Адыгэ Республикаем испортсмен ыкIи итренер анахь дэгъухэу 2017-рэ ильэсүм кыхахыгъэхэм язэIукIэ тэгъуасэ Мьеекъуапэ щыкIуагъ. Зэнэкъокъухэм медальхэр кыащыдэзыхыгъэхэм афэгушIуагъэх, щытху тхыльхэр, ахьщэ шIуххафтынхэр аратыжыгъэх.

ФизкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ республикэм и Комитет итхаматэу Дэгужые Мурат Адыгейим и Лышьхэзу Күмпил Мурат, Правительствэм ацэлкIэ спортсменхэм, тренерхэм къафушIуагъ, республикэм щытху кызэрэфахырэм фэшI «Тхашууегъэпсэу» къариIожьыгъ.

Спорт псеуальхэр шIыгъэнхэм, къоджэ спортым ёкъеэгээгъэньим, сэнауущыгъэ зыхэль спортсменхуу хэшьхыгъигъэ командэхэм ахэтхэр Адыгейим имыкIыжхэуу республикэм ўцIэкIэ хэгъэгу, дунээ зэнэкъокъухэм, Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъэнхэм, тренерхэм ялжжапкIэ хэгъэхъогъэньим, спортсменхэм яфэло-фашIэхэр дэгъоу гъэцэкIэгъэнхэм, Адыгейим испортсменхэр зэфдэу фэпагъэхуу зэнэкъокъухэм ахэлэжъэнхэм, нэмыхъихэм яхыилгээ Иофхэр зэрэлжагъэктэштхэм М. Дэгужьеэр къатегущыгъ.

Сергей Алифиренкэр, Роман Казаковыр, Беданыкъо Рэмзэн, Ордэн Андзаан, Елена Ермолинар, Андрей Бородиныр, Сергей Кузнецовыр, Делекко Адамэ, Klyae Хъазрэт, нэмыхъихэри зэхахъэм кыыщыгушIагъэх. ЗэIукIэгъум хэлэжагъэхэм нэпэеплэ сурэтхэр атырахыгъэх.

Суратыр зэхахъэм кыыщытхыгъ.

Шахматыр

Мьеекъуапэ гупчэхэм ашыщ

Кыблэм шахматымкIэ изэнэкъокъу
Мьеекъуапэ щыкIуагъ. ЕшIекIо 36-рэ
зэIукIэгъухэм ахэлэжъагъ.

Астрахань, Ростов хэхүхэм,
Краснодар краим, Къырым,
Адыгейим ашыщхэр зэдешIагъэх.

Нэбгырэ пэпчэ зэIукIэгъуу 9 илгээ. Апэрэ чыпIэр Яблоновскэ кыкIыгъэ Олег Ваструхиным кыдыхыгъ, очкоу 7 аш ригъэ-күгүг. Шыача чыпIэрэ Мирсан Оганьян очкоу 6 кыхыни, ятлонэрэ чыпIэр фагъэшшошагъ. Давид Закарян Краснодар краим щыщ, Николай Пушкиров Ростов хэхүхэм щэпсэу. ЕшIекIуитуими очко пчагъэурагъэхуу зэфдэз — 5, ау фэгъэктэнхэр зыфашигъэе. Д. Закарян ящэнэрэ чыпIэр фагъэшшошагъ.

Европээм шахматымкIэ иветеранхэм язэ-нэкъокъу дышье медальхэр кыащыдэзыхыгъэу

Николай Пушкировым, Адыгэ Республикаем гъогоюни 8 апэрэ чыпIэр кыащыдэзыхыгъэу Николай Удовиченкэм, Урысыем изэIукIэгъухэм дышье медальхэр кыащыдэзыхыгъэу Маргарита Потаповам, нэмыхъихэу ешIекIэ дэгъу кызэгъэлэгъуагъэхэм шIуххафтынхэр афашIагъэх.

Адыгэ Республикаем шахматымкIэ ифедерации ўцIэкIэ Долэ Долётбий зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэм квафушIуагъ. Аш кынзэрэхигъэшыгъэу, хуульфыгъэхэм язэнэкъокъу хэлэжъагъэхэр бзыльфыгъэхэр уащытхуунэу ешIагъэх. Маргарита Потаповам, Лъэцэр Джульеттэ щысэшу кыагъэлэгъуагъ.

Зэнэкъокъум исудье шIуххаэу Евгений Погребноим анахьэу ынаIэ зытыридзагъэр урысхэр, адыгэхэр, ермэлхэр, украинцэхэр, нэмыхъихэу лъялпкъхэм ашыщхэр шахматым зэрээфишагъэхэр ары. НыбжыкIэу

хэлэжъагъэр бэ. Ахэри медальхэр кыащыдэзыхыгъэхэм ашыщхэр.

Къалэу Азов кыкIыгъэ Николай Пушкировым кызызэриуагъэу, зэнэкъокъур гъэшIэгъонэу куагъэх, ешIанIэр дахэу зэтэгъэпсихыгъ. Мьеекъуапэ шахматым игупчэ хүн ылъэкъышт.

Зэхэшаклохэм афэразэхэу зэхахъэм нэбгырабэ кыыщыгушIагъ. Долэ Долётбий хагъэунэфыкIырэ ыкIи хэшьхъафыкIыгъэ чыпIэрхэр кыащыдэзыхыгъэхэм афэгушIуагъ, шIуххафтынхэр аритыжыгъэх. Республикаем шахматымкIэ ифедерации ипащу Юрий Мешалкиним зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэм «Тхашууегъэпсэу» къариIожьыгъ, тапэкигъэхэхэр ашынэу афэльэуагъ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Зэхэзыагъэр
ыкIи кыащыдэзыхыгъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкь ИофхэмкIэ, ИкIыб къералхэм ашыпсэур тильэпкьэгъухэм адярыз эзэхынкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мьеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэр тхъапхэу зипчагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлзэ, шрифты 12-м нахь цыкунэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм ади-мыштэр тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкложых.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхытагъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокэтынхэмкIэ ыкIи зэлъы-ИсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпIэ гъэйоры-шапI, зэрэушыхытагъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхытагъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мьеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчагъээр
4844
Индексхэр
52161
52162
Зак. 569

Хэутын узчи-
кэлхэнэу Ѣыт уахтэр
Сыхытэр
18.00

Зыщикиэтхэгъэх
уахтэр
Сыхытэр
18.00

Редактор
шхъаIэр
Дэрэ Т. И.

Редактор шхъаIэм
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

ПшъэдэкIыжь
зыхыыр секретарыр
Гъогъо
З. Х.